

Столярець Л.К.

*учениця 11-В класу Кіровоградського облкомплесу
(гімназія-інтернат-школа мистецтв)*

Шеремет П.М.,

*вчитель географії Кіровоградського облкомплесу
(гімназія-інтернат-школа мистецтв)*

Сторожук О.В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності
Центральноукраїнського національного технічного університету*

ОСОБЛИВОСТІ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В КІРОВОГРАДСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Темпи розвитку людства в новій історичній епосі ХХІ століття набули вражаючих катастрофічних рис. Так на сьогодні суспільство стоїть на межі глобальних демографічних перетворень, аналогів котрим не існувало за всю історію людства. Усе частіше вітчизняні вчені займаються виявленням тих чи інших чинників, характеристик, особливостей щодо демографічного стану в Україні. Демографічний чинник є одним з визначальних для забезпечення сталого й безпечного розвитку держави, а проблеми стабільного розвитку слід розглядати як першочергові інтереси держави.

Вивченням сучасних демографічних процесів в Україні, їх причин та наслідків, а також заходів щодо їх регулювання приділяють увагу вітчизняні вчені С.Ф. Биконя [1], Е.М. Лібанова [4], В.С. Стешенко [7], І.А. Цвігун [9] та інші. Водночас, сучасна демографічна ситуація в Україні, особливо в розрізі окремих регіонів, потребує вивчення і є гостро актуальним питанням.

Демографічна ситуація, що склалася на сьогодні в Україні характеризується депопуляцією, проблеми пов'язані з якою збільшуються з кожним роком через відсутність цілеспрямованої демографічної політики держави. Серед таких проблем: різке зменшення народжуваності, збільшення смертності, відсутність природного приросту; постаріння населення; зменшення кількості шлюбів, збільшення розлучень; погіршення здоров'я.

Так, в наслідок негативних чинників, які формували демографічну ситуацію в Україні, на сьогодні ми маємо такі показники. Станом на 1989 р. населення України складало 51,5 млн. осіб, але вже на 2017 р. загальна кількість населення України скоротилася до 42,6 млн. осіб. Загалом, за 28 років Україна втратила більше дев'яти млн. громадян. Вагомою причиною такого скорочення чисельності населення залишається висока смертність, яка в нашій державі стабільно перевищує народжуваність. Така демографічна ситуація створює реальну загрозу національним інтересам і безпеці України. Що стосується Кіровоградської області, то лише впродовж 2008 р., коли розпочалася світова економічна криза, демографічні втрати в області становили 7,6 тис. осіб. Загалом, з 1991 по 2017 рр. область втратила 274 700 осіб.

До основних показників, які характеризують демографічну ситуацію в державі, належить природний приріст населення. В Україні цей показник став від'ємним з 1991 р. Аналіз даних за останні два роки дає змогу зробити висновок, що лише дві області України мають додатній природній приріст (Рівненська – 1205 осіб, Закарпатська – 601 особа) [2].

Сучасна демографічна ситуація в Україні створює реальну загрозу національним інтересам. Так, для збереження відтворення нації коефіцієнт народжуваності повинен становити не менше 1,8%. Проаналізувавши показники України станом на 2016 р. лише одна область України здатна на відтворення – це Рівненська область 1,86 %. Попри це загальний коефіцієнт смертності постійно зростає. Найнижчий сумарний коефіцієнт смертності по регіонах України на 1000 жителів наявного населення має західна Україна, а саме Закарпатська область – 12,2%. Найбільший показник смертності має Чернігівська область – 18,5% [2].

Однією з фундаментальних основ формування демографічної безпеки є інститут сім'ї. Проблеми соціально-демографічного розвитку безпосередньо пов'язані з процесами утворення, функціонування, розвитку та трансформації сім'ї. Шляхом до створення нової сім'ї є шлюб, і від рівня шлюбності населення залежить, яка кількість нових сімейних осередків з'явиться у певному році. Проаналізувавши показники шлюбів та розлучень в Україні 1990-2016 можна простежити, що у 2017 р. загальний коефіцієнт шлюбності) становив 9%, що є одним із найвищих показників у Європі. У 2016 році найвищу кількість шлюбів зареєстровано в Дніпропетровській області – 18201 шлюб [2].

Але незважаючи на цю закономірність, шлюби в Україні характеризуються нестабільністю, високою ймовірністю розлучення. Хоча кількість розлучень характеризується тенденцією до зниження, проте кожен рік офіційно реєструється понад 180 тис. розлучень. У 2016 році перше місце за кількістю розлучень посіла Дніпропетровська область – 12567 розлучень

Ще одним чинником демографічного розвитку країни є міграційні процеси. Беззаперечно: міграція населення – важливий чинник демографічного та демоекономічного розвитку країни. З 1991-1993 рр. депопуляційні тенденції в Україні компенсувалися позитивним міграційним приростом населення. Але починаючи з 1994 р. міграційний приріст почав скорочуватися, досягнувши у 2016 р. показника 10620 осіб. Більшість областей України мають від'ємний показник, лише 8 областей мають додатній міграційний приріст це – Київська – 11402 осіб (м. Київ – 13288), Львівська – 4982 осіб, Одеська – 3380 осіб, Сумська – 1152 осіб, Харківська – 797 осіб, Івано-Франківська – 124 осіб, Житомирська – 59 осіб та Кіровоградська область – 24 особи.

Що стосується демографічної ситуації в Кіровоградській області, яка склалася на даний момент, вона зумовлена впливом різноманітних природно-екологічних, економічних, соціальних, культурно-релігійних та поведінкових факторів.

Чисельність населення на 1 січня 2017 р. в області склала 965,8 тис. осіб (2,3% від загальної кількості населення в Україні). За чисельністю населення область посідає 25 місце серед регіонів України. У Кіровоградській області, як і загалом в Україні, помітна негативна тенденція зростання демографічних втрат. За 2001-2017 рр. в результаті природного та міграційного скорочення населення області скоротилося на 167,3 тис. осіб, що є наслідком передусім глибокої економічної кризи в Україні. Зокрема, лише впродовж 2008 р., коли розпочалася світова економічна криза, демографічні втрати в області становили 7,6 тис. осіб. Загалом, з 1991 по 2017 р. Кіровоградська область втратила 274700 осіб.

Серед районів області у 2016 р. найбільший приріст населення зафіксовано у Світловодському, Олександрівському, Компаніївському, Долинському та Знам'янському районах. Найбільше зменшилась чисельність населення у Вільшанському, Голованівському, Гайворонському, Новоархангельському та Устинівському районах.

У Кіровоградській області щорічно народжується 28 тисяч дітей. Особливо високими темпами це відбувалося у 1990-х рр. Після тривалого падіння,

народжуваність почала входити в «еволюційне русло». Пожвавлення дітородної діяльності можна пов'язати зі зламом негативних тенденцій життєвого рівня населення, з поступовим включенням механізмів його адаптації до життя у складних умовах. До 2001 р. народжуваність спадала. Після 2001 р. дітей народжувалося все більше і у 2015р. показник народжуваності досяг рівня 1994 р.

Загалом, слід відзначити, що у Кіровоградській області формується нова модель демографічної поведінки, особливостями якої є відкладання на більш пізній вік шлюбу та народження першої дитини та постарішання материнства. Міграційний відтік людей репродуктивного віку посилює демографічні загрози для області. Як результат – зменшення народжуваності, повільне зростання середньої очікуваної тривалості життя, зниження демографічного потенціалу регіону.

Отже, наявними є низка ознак, які свідчать про демографічну небезпеку України загалом та Кіровоградської області зокрема.

В такій ситуації очевидною є необхідність активізації державної демографічної та соціально-економічної політики. У зв'язку з цим найбільш актуальними завданнями у сфері забезпечення демографічної безпеки держави повинні стати наступні: зниження смертності і підвищення народжуваності; збереження і зміцнення здоров'я населення, збільшення тривалості активного життя; розробка економічних і організаційних основ регулювання міграційних процесів, з урахуванням тенденцій розвитку економіки та соціальної сфери, в тому числі в умовах реалізації національних проектів; підтримка інституту сім'ї та стимулювання народжуваності, підвищення медичного обслуговування, поліпшення побутових умов і впровадження здорового способу життя, створення широкої мережі державних та недержавних служб соціальної допомоги.

Як комплексні заходи, спрямовані на вирішення поставлених завдань, з нашої точки зору, можуть розглядатися наступні:

- програмно-цільове управління, орієнтоване на поліпшення демографічної ситуації, включаючи розробку і реалізацію довгострокових програм по зниженню смертності населення; профілактиці та виявленню на ранніх стадіях захворювань; зниженню травматизму на виробництвах і професійних захворювань, скорочення робочих місць з небезпечними і шкідливими умовами праці;

- розвиток соціальної реклами, спрямованої на популяризацію здорового способу життя;

- створення умов для збалансованого мотивованого суспільно і особистісно прийняттого дозвілля, в тому числі творчо-розважального дозвілля;

- зміцнення інституту сім'ї та підвищення її ролі в суспільстві і державі шляхом розробки і реалізації обласних середньострокових і довгострокових програм та проектів підтримки різних категорій сімей; підвищення якості надання кваліфікованих медичних послуг особам репродуктивного віку, сім'ям, жінкам в період вагітності; профілактики жорстокого поводження в сім'ї і сімейних конфліктів, що призводять до розпаду сім'ї;

- розробка і реалізація програм підтримки молодих сімей, особливо щодо забезпечення житлом, роботою за фахом;

- розробка механізму управління міграційними процесами, з урахуванням сучасних і прогнозованих стратегічних викликів, в тому числі шляхом розробки і реалізації цільових програм залучення мігрантів у сектора економіки і соціальної сфери з дефіцитом робочої сили, включно із залученням професійно-кваліфікаційних груп працівників з різних частин країни; залучення кваліфікованих іноземних фахівців для навчання і стажування.

Література:

1. Биконя С.Ф. Трансформація української економіки в аспекті нової інституціональної теорії // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. – Випуск 89–2. – Д.: ДонНТУ, 2005. – С. 102.
2. Демографічний щорічник «Населення України» за 2016 рік - Київ, Державна служба статистики України, 2017. – 134 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publnasel_u.htm
3. Джаман В. О. Демографія: навчальний посібник / В. О. Джаман, В. М. Круль. – Чернівці : Рута, 2009. – 160 с.
4. Лібанова Е. Як подолати демографічну кризу / Лібанова Е. // Праця і зарплата. – 2007. – № 12. – С. 4-5.
5. Людський капітал як чинник інноваційного розвитку національної економіки України / О.М. Левченко, Д. Д. Плинокос, О. В. Ткачук // Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. - 2015. - № 5. - С. 3-9.
6. Новіков В.М. Соціальна інфраструктура як фактор збереження демографічного потенціалу країни / В.М. Новіков // Демографія та соціальна економіка. — 2004. — № 1-2. — С. 27-36.
7. Стешенко В. Демографічна криза в Україні / В. Стешенко, В. Піскунов. – К.: Ун-т економіки НАНУ, 2001. – С. 467/
8. Сторожук, О. В. Вплив людського капіталу на соціально-економічну безпеку регіону / О. В. Сторожук, О. В. Заярнюк // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки : зб. наук. пр. - Кропивницький : ЦНТУ, 2017. - Вип. 31. - С. 95-103.
9. Цвігун І.А. Демографічна безпека України та напрями її регулювання: монографія / І.А.Цвігун. – Кам'янець-Подільський: Видавель ПП Зволейко Д.Г., 2013. – 400 с.

Онофрійчук А.В.

студентка,

Заярнюк О.В.

кандидат економічних наук, доцент,

*Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Останніми роками однією із тенденцій у сучасній економіці є підвищення ролі персоналу, а особливо його конкурентоспроможності. Це пояснюється поширенням економічних знань, розвитком людського капіталу тощо.

Конкурентоспроможність персоналу в умовах зростаючої конкуренції має вирішальне значення для ефективної діяльності підприємства, тому необхідно приділити особливу увагу чинникам, які її забезпечують.

Підвищення конкурентоспроможності персоналу вітчизняних підприємств надзвичайно актуалізується в умовах посилення ролі глобалізації та міжнародної конкуренції. Завдання євроінтеграції України та включення її у світову економіку об'єктивно висувають нові, підвищені вимоги до якості знань, професійної майстерності працівників вітчизняних підприємств, їх вмотивованості, здатності відповідати за результатами трудової діяльності на рівні світових стандартів [1, с. 62].

Вагомий внесок в розвиток наукових уявлень про конкурентоспроможність персоналу зробили праці Друкера П., Портера М., Стрикленда А., Томпсона А., та інших зарубіжних вчених. Серед українських науковців слід відзначити таких, як: Грішнова О.А., Дмитренко Г.А., Колот А.М., Кравченко І.С., Левченко О.М., Новіков В.М., Онікієнко В.В., Петрова І.Л., Пирожков С.І., Семикіна М.В. та інші.